

Mens man sejler til Omø, passerer færgen igennem et strømfuldt farvand, de to dybe render Agersø Sund og Omø Sund.

Det er ikke tilfældigt, at man i sin tid anlagde Stignæsværket, der var et olieraffineri, ved kysten ud til Agersø Sund. Havnen blev anlagt netop her, fordi Agersø Sund har en dybde på over 40 meter, hvilket er nødvendigt for at de store tankskibe kunne lægge til. Den store dybde i sundene er fremkommet ved smeltevandets erosion under afsmeltningen af ismasserne i Storebælt i sidste istid for omkring 12.000 til 15.000 år siden. Ved denne afsmeltning gravede vandet dybe render i området omkring Omø og Agersø.

Omkring Musholm Bugt har man på havbunden fundet en del store træstubbe, der har vist sig at være omkring 8.000 år gamle. Stubbene stod stadig med rødderne i jorden og viser, at Storebælt har været landfast med Sjælland og Fyn umiddelbart efter istiden.

Velbevaret træstub af Skovfyr fundet på 30 meter vand sydøst for Romsø i Storebælt. Stubben er dateret, hvorved det er afsløret at den er 9.200 år gammel. Træet gik ud da havet steg efter sidste istid, og oversvømmede det, der siden skulle blive til det Storebælt vi kender i dag. Stubben er i dag udstillet i Skov- og Naturstyrelsen. Den er ca. 1,20 meter høj.

Foto: Lise Holm.

Revspids

Når man er ankommet til Kirkehavn på Omø, kan man fint begynde turen med at følge vejen mod nord ud til Revspids. På den første strækning ligger vejen på en strandvold, der fortsætter mod nord hen over et relativt lavt liggende område.

Denne lave del af Omø er opbygget af stenalderhavets aflejringer. Kigger man mod syd, vil man se, at det lave område fortsætter helt ud til øens østkyst. Midt i det lave ligger Omø Sø. Området er helt igennem opbygget af sand og grus afsat af det hav, der oversvømmede store dele af Danmarks kystnære område for omkring 7.000 år siden. Da havet stod på sit højeste, bestod Omø af tre småøer. Den sidste strækning ud til Revspids kan med fordel foregå langs stranden. Undervejs kommer man forbi en tilgroet kystklint.

Når man står helt ude på Revspids, kan man ofte se, at bølgerne kommer fra to forskellige retninger, en fra vest og en fra øst. Disse bølgeforhold er afgørende for opbygningen af denne del af kysten, der netop er skabt som et resultat af, at de to bølgeretninger mødes i et punkt ud for Revspids. Revspids er en særlig type oddedannelse, der kaldes en retodde.

Odden er en nutidig dannelse, og hvis de gældende bølge- og strømforhold fortsætter, vil odden fortsat vokse i nordlig retning. Undersøisk kan man faktisk følge oddens forlængelse helt ud til det ca. 40 meter dybe Omø Sund.

Ørespids

Ved Omøs sydspids, Ørespids, er strømforholdene lidt anderledes. Den dominerende materialetransport er mod syd langs Omøs sydlige østkyst og bøjer rundt om sydspidsen. Tidligere kunne man se den ene strandvold uden på den anden, der dannede et stort vinkelforland.

Foto: Niels Nielsen, Geografisk Institut, Københavns Universitet.

Strandvold på Omøs sydlige del ved Ørespids.

Imidlertid er alle de indre strandvolde gravet væk. (De blev anvendt til Kielerkanalens bygning). Tilbage ligger en aktiv, veludviklet strandvold.

Klinterne ved Skovbanke

Syd for Revspids møder man de høje klinter. Ved Skovbanke er klinten aktiv, hvilket betyder, at der til stadighed skrider eller falder materiale ned fra den, hvorfor planter har svært ved at finde fodfæste. Langs med klinten kan man få et fint indblik i, hvordan Omø er opbygget.

Klinten består helt igennem af istidsaflejringer i form af stenet ler, såkaldt moræneler, samt tykke mængder af sand og grus. Moræneleret ses flere steder i klinten, og som regel vil man kunne se, at der ligger et lag i den nedre del af klinten samt et andet i klintens top. Hvert lag af moræneler er afsat af en gletscher, der skred ind over området i den sidste del af istiden, Weichsel Istiden. Det nederste moræneler er det ældste og er efter alt at dømme afsat i tilknytning til den gletscher, der

trængte ind over landet fra nordøst for ca. 20.000 år siden. Denne gletscher nåede frem til Hovedopholds-linien i Jylland. Hovedopholdslinien er en af landets vigtigste landskabsgrænser, der kan følges fra den dansk-tyske grænse til Viborg og slår et knæk mod vest til Bovbjerg ved Vestkysten. Ved Hovedopholdslinien stod isen stille gennem nogle tusinde år, før isen for alvor begyndte at smelte.

Over moræneleret vil man ikke kunne undgå at se en tyk "pakke" af sand og silt (silt er en mellemting mellem ler og fint sand). Sandet og siltet er afsat af det smeltevand, der blev dannet ved afsmeltningen af den is, der afsatte det nederste moræneler. Op imod toppen af "sandpakken" kan man se mange flotte strukturer, der viser, at laget er bøjet og foldet af den gletscher, der skred ind over Omø som et genfremstød i den seneste del af Weichsel Istiden og afsatte det øverste lag moræneler. Moræneleret i klintens øverste del er afsat af en gletscher der trængte ind over området fra sydøst og syd for

omkring 17.000 år siden. Flere steder kan man se, at moræneleret indeholder et stenet lag, hvilket nærmest deler enheden op i to. Det gletscherfremstød der afsatte det øverste moræneler, dækkede kun det sydøstlige Danmark og markerer samtidig slutningen på istiden.

Hvor klinten atter forsvinder, møder man den sydlige del af lavningen, der sås ved turens begyndelse. Her kan man gå op til vejen, der går igennem Omø by og fortsætte frem til færgelejet igen.

Det sydsjællandske herregårdslandskab

Som afslutning på turen kan man med fordel vælge at køre "den pæne vej" tilbage over Borreby. I Borreby ligger Herreborgene Borreby, der er opført i 1557 af rigskansler Johan Friis. Bygningen er en befæstet herregård, der ligger på et dobbelt voldsted. Den omgivende park er åben for publikum og bestemt et besøg værd. Bygningen har siden slutningen af 1700-tallet været i slægten Ca-stenschiold's eje og er i dag ikke åben for offentligheden.

Man kan se de flotteste mønstre i "sandpakken" ved Skovbanke. Her ses foldet sand og silt.

Foto: Niels Nielsen, Geografisk Institut, Københavns Universitet.

Borreby.

Foto: Ole Malling.

Omø Fra istid til nutid

Omø er som så mange andre af de små danske øer kraftigt påvirket af bølger og strøm i havet. Dens placering ved det sydlige indløb til Storebælt er med til at give øen et kantet og lidt langstrakt udseende.

Ved den sydlige revspids deles den nordgående bølgestrøm op i to strømme, som smyger sig øst og vest om øen, og de mødes atter ved den nordlige spids af øen. Her slår bølgerne sammen og opbygger en helt særlig kysttype.

Syd for Revspids omkring Skovbanke finder man en høj aktiv kystklint, der fortæller at Omø er opbygget af aflejringer fra den sidste istid. Klinten skifter hele tiden udseende, fordi havet eroderer i den, så nye lag blottes.

Hvor:

Omø ligger syd for Skælskør ude i Storebælt.

Koordinater:

55.170658
11.159899

Find flere steder på:
[www.geus.dk/geologiske naturperler](http://www.geus.dk/geologiske-naturperler)

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

Geolog, naturvejleder Tove Stockmarr